

Delavska pravica

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

ŠTEV. 19

LJUBLJANA, DNE 7. MAJA 1937

LETO X.

Krščanske predstraže in vojska kristanov

Ko je tednik »Sept«, živahno urejevan list francoskih dominikancev, objavil 19. februarja t. l. izjavo ministrskega predsednika Leona Bluma, ki v njej pravi, da sodelovanje katoličanov z vlado Ljudske fronte ni le možno, ampak celo zaželeno, so se proti listu začele številne intrige, prihajajoče večinoma iz desničarskega tabora katoličanov. Oficielna glasila konservativne Fédération Nationale Catholique, ki ji načeljuje znani general Castelnau, so začela boj na vsej črti. Dominikanci niso odgovarjali, zato pa je v njihovem imenu odgovoril sam pariški nadškof kardinal Verdier v poslanici, ki jo je priobčil dnevnik La Croix dne 29. aprila t. l.

Prinašamo glavne misli poslanice zaradi njihove splošne veljavnosti, pa tudi zato, ker dobivajo pri nas še lokalno važnost.

Kardinal opozarja najprej na staro katoliško resnico, da naj v potrebnih stvareh vlada enotnost, v dvomljivih svoboda, v vseh pa ljubezen. »To razumimo tako, da Cerkev zahteva soglasje in pokorščino v resnicah, ki jih oznanja kot razodete in dognane, v naukih, ki o njih sodi, da so potrebni in koristni odrešenju, ter v praktičnih smernicah, ki jih daje, da z njimi dosega versko ali moralno dobro.

Kadar pa gre za teorije, ki so predmet rasporov, ali za stališča, ki so kljub različnosti zakonita, (Cerkev) sleherniku pripušča svobodo izbora. Nazadnje zahteva, da se v vseh zadevah spoštujejo zakoni prave ljubezni.

Odtod so v Cerkvi različne struje, raznovrstne naprave, najrazličnejši miselni in dejavni tokovi. Vsa ta gibanja razodevajo kot celota ljubezen do modre svobode in tako pospešujejo pravi napredek.

Potem ko kardinal razloži potrebo po mišljenjski svobodi v izvenverskih zadevah, se dotakne novega časa, ki zahteva od Cerkve novega razumevanja in novih načinov: »Tekom svoje dolge zgodovine je Cerkev doživljala posebno usodne trenutke, ko si je morala poiskati novih sredstev, da je z njimi osvajala svet za Jezusa Kristusa, ne da bi pri tem zatajila samo sebe.

Ob vsakem času je Cerkev imela dvojno nalogo: da ohranja svojo čredo in da jo s pridobivanjem povečuje. V sedanjem položaju se ta dvojna dolžnost še povečuje. Cerkev z bolečino ugotavlja splošno dejstvo, da na eni strani pojmi veljavnosti vedno bolj izginja iz moderne zavesti in da je zvestoba do zakonitih oblasti, ki so jo prvi kristjani celo v krvavih preganjanjih tako plemenito izvrševali, večkrat le prazna beseda.

Še več, z žalosti polno ljubeznijo gleda, kako se delavske množice umikajo njenemu materinskemu vplivu, ki bi jih zaradi njihove lastne sreče tako rada privedla nazaj h Kristusu!

Zaradi tega je v zadnjem času svojemu staremu družabnemu nauku junaško podelila nov sijaj in s tem opravičila mnogo delavskih pravic.

Na drugi strani pa s skrbno ljubosumnostjo varuje sveti zaklad svojih dogem, svojo moralo, svoje tradicije

in zahteva od vseh svojih otrok, da storijo vse, kar je mogoče, da to bogastvo prikrivajo novim življenjskim pogojem, spominjajoč se evangeljske besede: »Božji človek jemlje iz svoje zakladnice novo in staro, novo bogastvo in staro bogastvo.«

Vse plemenite duše poskušajo to delo priličevanja. Vsakdo bo priznal, da je to delo zelo težko. Nepredvidne pobude, neprijetni kompromisi, besede ali spisi, ki se v njih nauk Cerkve večkrat nevarno izpostavlja ali prenareja, vse te slabosti so človeške in se jih je bati ravno v tem tako novem področju.

Cerkev to dobro ve, zato zahteva od hierarhije, da bdi nad temi predstajami, odstranjujoč jim zmote ali njihove napake tako, da jim ne ugaša njihove gorečnosti.

Toda z isto energijo prepoveduje svojim ostalim otrokom, da bi se sistematično postavljali za sodnike svojih bratov, in kar je najhujše, da bi jih obsojali, kar pristoji in pripada le hierarhiji.

H kolektivni pogodbi stavbincev

Celodnevna pogajanja, ki so se vršila v torek, dne 27. aprila, med predstavniki gradbenih delodajalcev in predstavniki gradbenih delavcev, so vprašanje sklenitve pogodbe skoraj v celoti rešila. Na obeh straneh se je pokazala dobra volja, da se pogodba, ki je doslej dala že toliko truda, čimprej zaključi. Mnenja smo, da je pogodba s to razpravo toliko dozorela, da je godna za podpis, če ne bo prav v zadnjem trenutku prišlo kaj posebnega vmes. Vprašanje minimalne višine plač je bilo tudi v glavnem rešeno. Ni se pa moglo definitivno določiti, kako bodo uvrščeni gradbeni delavci, ker sta v prvih dveh meznih razredih določeni dve minimalni mezdi. Delojemalska delegacija se je po medsebojnih dolgotrajnih razpravah zedinila na sledečo mezdno ureditev:

Mezni razred	Zidarji, tesarji nad 3 leta od izužitve	Zidarji, tesarji do 3 let po izužitvi	Delavci
I.	5.50—5.75	4.75—5.25	3.25 3.75
II.	5.25—5.75	4.5—5—	3— 3.50
III.	5—	4.25	2.75
IV.	4.50	3.75	2.50
V.	3.75	—	2.25

1. Mladoletni delavci do 18. leta starosti v I. in II. meznem razredu prejeto najmanj 2.50 Din na uro, v ostalih razredih pa najmanj 2 Din.

2. Po tej tabeli so plačani tudi tesarji, ki so zaposleni in plačani pri gradbenih podjetjih.

3. Mezde, navedene v tej tarifi, so minimalne ter se podjetja obvezujejo:

a) v I. meznem razredu bo najmanj polovico zidarjev in tesarjev z nad 3 letno dobo plačanih z mezo 5.75 Din, dalje najmanj ena tretjina zidarjev in tesarjev s pod 3 letno dobo z mezo 5.25 Din in nadaljnja tretjina z mezo 5.25 Din;

b) v I. meznem razredu dobe delavci za prvih 14 dni mezdo najmanj 3.25 Din, ki se nato avtomatično zviša na 3.50 Din. Najmanj ena tretjina delavstva pa mora imeti plačo 3.75 Din;

c) v II. meznem razredu dobi najmanj ena tretjina zidarjev in tesarjev z nad 3 letno dobo višjo mezo 5.50 Din

V obsegu svobodnega mišljenja in delovanja, ki je prepuščeno svobodnemu presojanju slehernika, je kajpak vsakomur dovoljeno, da opazuje po svoje, da oblikuje svoje pomisleke in celo sodbe. Tej svobodi se imamo v marsičem zahvaliti za napredek. Toda če naj bodo ta opazovanja in te sodbe upravičene, morajo izpolnjevati več pogojev.

Prvič morajo ohraniti svoj osebni značaj in jih nikdo, posebno pa laiki ne, ne sme postavljati v imenu Cerkve ali njene hierarhije. Ne pozablajmo, da je hierarhija sama odgovorna za osebno dejavnost Cerkve in da je njena vloga mnogo preudarnejša in v svoji zaključenosti mnogo dobrotljivejša od hrupnega tiska, kjer se večkrat pogubno skrivata osebna in strankarska strast.

Drugič se morajo ta opazovanja ali sodbe izogibati nalašč ustvarjenih stališč; morata jih prevevati tankovrstna skrb za resnico in globoka bratska ljubezen.

Tretjič se o priliki kakih posebnih dejstev morajo prav posebej ogibati tistih posploševanj, ki so po navadi prava pravcata obrekovanja. Kako hitro človek stori krivico v preprih!

ter druga tretjina 5.75 Din odnosno s pod 3 letno dobo 4.75 ter 5 Din;

č) v II. meznem razredu dobe delavci za prvih 14 dni mezdo najmanj 3 Din, katera se nato avtomatično zviša na 3.25. Najmanj ena tretjina delavstva pa mora imeti plačo 3.50, za Maribor z gradbenim okolišem pa mora imeti tri četrtine delavstva plačo 3.50 Din.

4. Mezde se plačujejo po razredu, v katerega spada kraj, kjer se izvršuje stavbno delo ne glede na to, če je sedež podjetja v kraju, ki spada v kak drug razred.

Mezni razred	Tesarji nad 3 let od izužitve	Tesarji pod 3 let od izužitve
I.	5.50 - 5.75	4.75
II.	4.25	3.75
III.	3.75	3.25

Podjetja se obvezujejo, da bodo imela najmanj polovico tesarjev z nad 3 letno dobo zaposlenih s plačo 5.75 Din.

Delodajalska delegacija je gorenji predlog v načelu osvojila, ni ga pa mogla končno sprejeti, ker za to ni imela potrebnega pooblastila. Vsekakor je pričakovati, da bo gorenji predlog tudi z delodajalske strani sprejet in bo tako kolektivna pogodba dozorela za podpis. Delojemalske, kakor tudi delodajalske organizacije bodo skrbale, da se veljavnost sklenjene kolektivne pogodbe uradno razglasi za vso banovino. Ko bo pogodba podpisana, bo izšla v ponatisu in si jo bo vsak gradbeni delavec proti primerni odškodnini lahko nabavil.

Slovaško pismo

Bratislava, aprila 1937.

I.

V nedeljo, 18. aprila, se je vršila tu v Bratislavi seja osrednjega predstavništva Slovaškega kršč. soc. strokovnega združenja. Zasedanje je otvoril predsednik Andrej Sulik, tekstilni delavec. Po izvršenih formalnostih je sledilo poročilo glavnega tajnika in narodnega poslanca Rudolfa Čavojškega o strokovnem delovanju, stanju zveze in socialno-politično gospodarskih vprašanjih. Poslanec se je najprvo spomnil umrlih sodelavcev Hlinkove slov. Lidove stranke: poslanca Ondereča, člana okr. zastopa Bačeka in senatorja dr. Labaja, kateri je bil predsednik strokovnega združenja pred 14 leti in si je v tem času pridobil znatne zasluge za razvoj združenja. Dalje je čestital podpredsedniku združenja Janu Jurigu, ki bo nastopil mesto dr. Labaja v senatu.

Sledilo je poročilo o stanju organizacije, ki je v vsakem pogledu dobro. V začetku leta 1937 smo vzeli za cilj, da moramo letos doseči 20.000 članov. Ta cilj je ta čas že skoro dosežen. Od 1. jan. do 16. aprila je na novo pristopilo v organizacijo 3369 novih članov, v istem času je prestopilo v članstvo 368 oseb, tako da ima danes organizacija 19.851 članov. V tem času je bilo ustanovljenih 45 novih skupin in plačilnic, tako da ima danes organizacija skupno 398 krajevnih skupin in plačilnic. Združenje polaga vedno večjo važnost na industrijsko delavstvo.

Na brezposelnih podporah je organizacija plačala leta 1936 iz lastnih sredstev 949.136.80 Kčs, a državne podpore (gentski sistem brezposelnih podpor) 2.709.511.30 Kčs, skupno 3.658.648.10 Kčs. Točasno črpa brezposelno podporo 5326 članov.

Dalje je poročal tajnik o gospodarskem in socialnopolitičnem položaju. Nekoliko so se cene življenjskim potrebam zvišale, a ni izgleda, da bi prišlo do zopetnega znižanja, tako so delavci in nametščenci primorani, da zahtevajo zvišanje svojih mezd. Zato strokovna organizacija napreduje. V večjih krajih se je na našo inicijativo ali glavno z našim udejstvovanjem doseglo delavstvu zvišanje mezd. V mnogih podjetjih smo sklenili kolektivne pogodbe, v katerih jih sploh še ni bilo.

Najvažnejše v socialnem političnem pogledu je nedavno naznanilo vlade, da se vrše to leto volitve v socialno zavarovalnih ustanovah. Vlada splošno prepričanje, da se bodo te volitve tudi izvršile, tako da s tem resno računamo in se pripravljamo na volitve. V smislu zakona, s katerim je bila izvršena sanacija bratovskih skladnic, se imajo vršiti v tem letu volitve tudi v te ustanove. Daljša debata se je razvila o postavitvi dveh novih tajništav. Poleg že sedaj številnih tajništav po okrajih se je na novo ustanovilo v Spiški Noví vasi in v Nitri. V bližnji bodočnosti, ko bo položaj ugoden, se ustanovi tajništvo za članstvo poljske narodnosti na Tešinskem in za Podkarpatsko Rusijo v Užhorodu.

Sledilo je poročilo za postavitve lastnega doma v Bratislavi. Tajnik je razvil program, kateri predvideva vpis deležev za ta dom. Slovaško kršč. soc. delavstvo se hoče postaviti svoj lastni dom, ki je za nadaljnje delovanje organizacije nujno potreben. (Dalje prih.)

Čitaj in širi Delavsko pravico!

Otvoritev »Protituberkuloznega tedna«

V soboto 1. maja ob 20 je bila v veliki dvorani OUZD v Ljubljani otvoritev »Protituberkuloznega tedna«. Otvoritev je s kratkim nagovorom na navzoče imel predsednik Protituberkulozne lige g. dr. J. Bohinjec. Otvorilni govor pa je imel g. ban dr. Natlačen, ki je tudi prevzel pokroviteljstvo nad to prireditvijo. V svojem govoru je ugotavljal veliko skrb banovine za zatiranje te strašne ljudske bolezni. Za njim je govoril v imenu ljubljanske občine njen predsednik dr. Adlešič. Tudi on je naglašal, da mestna občina

na veliko skrb za zdravje svojega prebivalstva. Jedro njegovega govora je bilo: čim več zdravih in cenjenih stanovanj, pa bo te strašne bolezni tudi manj.

Prireditve so se udeležili predstavniki oblasti, raznih gospodarskih in strokovnih organizacij. V dvorani je prirejena tudi razstava, katera v steklenih prikazuje, kje ima ta zavrta morilka ljudskega zdravja največjo žrtev. Razstava je zanimiva in bi bilo prav, da se jo kasneje priredi tudi po vseh večjih delavskih okrajih ali ekspoziturah OUZD.

Opekarsko delavstvo

Pragersko. Opekarsko delavstvo opekarnice bratov Steinklauber je že dalj časa iskalo stikov z delavsko strokovno organizacijo. To zato, da bi se uredilo njihovo službeno razmerje. Dne 22. aprila se je v gostilni Berglez na Pragerskem vršil lepo obiskan sestanek. Tajnik JSZ iz Maribora tov. Rozman je navzočim obrazložil veliki pomen strokovne organizacije in v zvezi s tem tudi predlog kolektivne pogodbe opekarskega delavstva za dravsko banovino. Delavci in delavke so se soglasno izjavili za organizacijo JSZ in za enotno kolektivno pogodbo opekarskega delavstva. Izvolili so odbor in zaupnike ter vsi pristopili v JSZ.

Rače. Dne 24. aprila je bil v prostorih pri Faležu lepo obiskan sestanek opekarskih delavcev. V rački opekarni delavci sploh niso bili še nikdar strokovno organizirani kljub temu, da so se tudi od drugih strani zelo trudili, da jih pridobijo v svoje vrste. Zato marsikaj, kar bi po zakonu moralo biti, v tej tovarni za delavstvo ne obstoja. Dela se kar deset ur, paragraf 219 obrtnega zakona se ne izvaja. Plačilnih kuvert ali listkov ni, za odtegljaje pri plači pa delavci sploh ne vedo, zakaj se to odteguje. Govornik tov. Rozman je navzočim obrazložil vse pravice delavcev po naši delavski zakonodaji, pomen strokovne organizacije in tudi predlog kolektivne pogodbe opekarskega delavstva za dravsko banovino. Delavci so se vsi izjavili za JSZ, kakor tudi solidarnost s predlogom kolektivne pogodbe. Izvolili so si zaupniški zbor s predsednikom tov. Jarc Maksom.

Tekstilno delavstvo

Maribor. V nedeljo, 9. maja, točno ob 9 se bo vršil v prostorih JSZ v Mariboru (Delavska zbornica, I. nadstropje) ustanovni sestanek »Strokovne skupine tekstilnih delavcev« za Maribor. Vabimo vse naše člane in prijatelje, da se tega sestanka udeležijo. Samostojna skupina tekstilnih delavcev v sklopu Jugoslovanske strokovne zveze je nujno potrebna in bo samo na ta način tekstilno delavstvo moglo najuspešneje zastopati svoje interese.

Otiški vrh. V nedeljo, 25. aprila, je bila širša seja skupno z obratnimi zaupniki in odborniki skupine tekstilnih delavcev v Otiškem vrhu. Tov. Rozman P. iz Maribora je v svojem poročilu pokazal na nekatere hibe v tej skupini, ki jih bo članstvo brezpogojno moralo odpraviti. Vsi navzoči so potrdili sklep, da se bo odslej začelo rajši s podrobnejšim in vzgojnim strokovnim delom, da se razpasene grde navade med delavstvom popolnoma odpravijo in da se je letos zadnjičkrat od delavstva pripustilo, da je podjetje določevalo in izbiralo obratne zaupnike. Pri izbiri delavskih obratnih zaupnikov nima noben podjetnik pravice diktirati, koga si delavstvo mora voliti in koga ne. V tem podjetju smo opazili po zadnjih dogodkih, da se tisti delavec ali delavka, ki je kaj bolj brihten in kateri bi se znal in mogel za pravice delavstva in za boljši red v tovarni uspešno udeleževati, kaj kmalu enkrat biti konec. Delavstvo to že dolgo trpi in molče opazuje, enkrat pa bo neusmiljeno zaropotalo. Tovariši in tovarišice, ne pustite se begati od nobene strani. Hočemo dati naši organizaciji novega vzleta, več borbenosti in doslednosti, tako da bo sleherni delavec v tej tovarni mogel imeti popolno zaupanje v svojo organizirano skupnost.

Ormož. V nedeljo, 9. maja, ob 8 zjutraj se bo vršil v dvorani Društvenega doma ustanovni občni zbor Strokovne skupine delavcev v Ormožu. Kr. banska uprava je že potrdila pravila. Vsi člani pridite, s seboj pa še povabite vsakega delavca, da bo naša moč tudi v Ormožu kaj pomenila.

Slovenska Bistrica. V nedeljo, 2. maja, je bil redni občni zbor naše skupine, ki združuje v sebi vse stroke delavstva v Slovenski Bistrici in okolici. Občni zbor je bil kljub deževnemu vremenu lepo obiskan in so bili zastopani: lesni, živilski in kamnolomski delavci. Svoja poročila so podali: predsednik tov. Špes, tajnik tov. Vengust in blagajnik tov. Tramšek. Poročila so bila soglasno sprejeta. Pri volitvah so bili izvoljeni stari odborniki, kar je dokaz najboljšega zaupanja od strani članstva. Zastopnik JSZ tov. Rozman Peter je v obširnem govoru obdelal najprej posamezna vprašanja vseh v tej skupini združenih strok, potem pa se je dotaknil splošnega kot tudi kulturnega dela, ki ga vrši JSZ kot krščanska delavska organizacija na ta način, da se bori za pravice najrevnejših in najpotrebnejših v današnji človeški družbi. Izvajanjem so navzoči z največjim zanimanjem sledili in delo JSZ odobraval. V tej skupini je predvidenega veliko dela. Urediti se bo moralo tudi razmerje kamnolomskih delavcev napram najemniškim ban. kamnoloma v Zgor. Bistrici. Predvsem bo treba

† Žagar Janez

Zopet je moral delavec položiti svoje življenje na oltar svojega poklica. — Naš tovariš Žagar Janez je bil v Črni-Kaolin zaposlen že veliko let. Vedno podjeten in vesten delavec, tako da je užival tudi pri podjetniku ugled in spoštovanje. V soboto, dne 24. aprila, je delal na odkopu kaolina. Naenkrat se pa premakne masa kaolina, ki ga je pritisnila ob steno in v trenutku končala življenje. Tovariši delavci so ga po večurnem naporu spravili iz rova in ga prinesli domov. Položili so ga med cvetice in sveče, ob zglavju sta mu pa svetili dve rudarski svetilki. Zadnjikrat, v slovo... Podjetje in tovariši so mu pripravili lepe vence.

Zaradi pomanjkanja prostora priobčujemo člančič šele danes.

Filip Uratnik:

Najtežji primer tuberkuloznega obolenja

Že večkrat sem skušal obrniti pažnjo javnosti na naslednji najtežji primer tuberkuloznega obolenja.

Delavec, rodbinski oče in vzdrževatelj rodbine ali delavec brez rodbinskega oslonca boleha na tuberkulozo.

Njegova bolezen je dolgotrajna. Pri delavskem zavarovanju mu je potekla zavarovalna doba. Iz bolnišnice so ga odpustili. K težki bolezni se je pridružila še brezposelnost. Skrb za vsakdanji kruh ga sili, da se peha okrog za podporami, ki so pa docela neredne in nezadostne, tako da je treba nabirati sredstva za preživljanje od hiše do hiše.

Bolnik s čisto odprto tuberkulozo raznaša tako svojo nalezljivo bolezen od hiše do hiše.

Nič bolje ni, če si mora poiskati bolnik, ki ni za delo, od časa do časa zopet delo.

Na ta najtežji primer tuberkuloznega obolenja opozarjam ob priliki letošnjega

Pokopan je bil v torek, 27. aprila. Pogreba so se udeležili prav vsi tovariši in tudi drugo občinstvo. JSZ je zastopal tovariš Grošel Jože, ki se je od njega poslovil v lepem govoru. Pokojni Žagar je bil namreč zvest član svoje delavske strokovne organizacije. V imenu podjetja se je udeležil pogreba g. ravnatelj Pastor Jože.

Pogreb je bil pretresljivo žalosten, ko so se od tovariša Žagarja poslavljali ne le delavci in delavke, ampak v obupnem joku njegova zvesta žena in osem otrok. Nobeno oko ni ostalo suho. Dragi tovariš Janez! Počivaj v miru in Bog Ti daj plačilo v nebesih. To Ti želimo vsi Tvoji tovariši.

Zaradi pomanjkanja prostora priobčujemo člančič šele danes.

protituberkuloznega tedna, ponovno. To pa zato, ker je nastopil nov moment, ki omogoča, da se zajezi to zlo, ako bo zlasti v naši delavski javnosti in pri našem delavskem zavarovanju dovolj razumevanja za to.

Od septembra t. l. naprej se bo pobiral pri nas prispevek za delavsko zavarovanje zoper onemoglost. Največ 6% tega prispevka (to je za Slovenijo okrog 1.2 milijona Din letno) se lahko steka v poseben fond, iz katerega se lahko dajejo posebne oziroma vrednim onemoglim podpore takoj, še preden poteče karentni rok za to zavarovanje. Mislimo, da je treba imeti pred očmi najtežja dolgotrajna obolenja, med njimi pa v prvi vrsti dolgotrajna tuberkulozna obolenja.

O tem ima odločiti ravnateljstvo Središnjega urada za zavarovanje delavcev.

Njegova naloga, zlasti pa naloga delavskih zastopnikov v njem je, da mislijo na ta najtežji primer tuberkuloznega obolenja.

Kaj pa z nami - viničarji?

Ne le ob nakupovanju življenjskih potrebščin sami čutimo, da so se predvsem živila znatno podražila, to nam povedo tudi statistike. Zadnje statistično poročilo Zveze narodov ugotavlja, da so cene življenjskih potrebščin v Jugoslaviji narastle za 10—15 odstotkov, dejansko pa še več. Ta podražitev se čuti posebno v Sloveniji.

Primerjajmo te cene z mezdami naših viničarjev in poljskih delavcev.

Viničarji v ljutomersko-ormoških gorah zaslužijo dnevno 6—8 Din. 1 kg koruzne moke stane 1.75 Din, ržene 2.25 do 2.75, pšenične boljše 3.50—3.75 Din. Sedaj pa vzemimo primer 6 članske viničarske družine s 3 sposobnimi in 3 nesposobnimi delavskimi močmi. Trije delavci torej zaslužijo povprečno 120—130 Din na teden. Za krušno moko izdajo v tem času 30 Din, za razno drugo moko recimo tedensko 30 Din; prištejmo še 1 kg soli 2.75 Din, 1/4 l petroleja 3.50 Din, milo 3 Din; za drva 12 Din, pa dobimo znesek 81.50 Din. Ako pa še prištejemo razne drobne vsakdanje potrebščine, dobimo številko 90 Din tedenskih izdatkov 6 članske družine, brez krompirja, mleka, fižola itd.

Leto ima 52 tednov. Če računamo za celo leto, dobimo vsoto 4680 Din. Viničar pa ne dela vsak teden v letu, ampak povprečno 25 do 30 tednov v letu. Recimo še, da je pridelal na deputatni zemlji, ali da je kot mlatič še zaslužil raznega zrna toliko, da mu 8 tednov v letu ni potrebno kupovati moke. Zato pa odračunajmo od zgornjih izdatkov 720 Din. Dejansko je izdal za prehrano in vsakdanje potrebščine le 3960 Din. Tako že v tem primeru zasluček ne krije stroškov, kaj pa preostane za nabavo obleke, obutve. Odkod pa naj viničar vzame okrog 2500 Din za to, da obleče in obuje šestčlansko družino?

Torej, ker brez tega tudi viničarske družine ne morejo biti, si morajo pač prigrizati pri hrani. Če si tako »prištedijo«

to delavstvo odtegniti izpod vpliva gotovih trgovcev, pri katerih so sedaj ti delavci prisiljeni kupovati vse svoje potrebščine. Novo lesno podjetje »Carbofag d. d.« bo treba prisiliti, da ne bo preganjalo delavcev, ki bi se radi organizirali v JSZ. Tudi v tovarni bučnega olja so vedne težave, ker delavci nimajo stalnega služka zaradi večkratne prekinitve dela.

v ta namen vsaj 1500 Din v celem letu, se to mora razumeti, da morajo biti vsaj 20 tednov brez moke. Z največ 1500 Din obleči družino za celo leto je umetnost, kakor tudi z 20 kg moke prehranjevati 6 oseb na teden, vstevši vsakdanji kruh. Do sedaj smo samo navedli stroške za prehrano in obleko. Odkod pa naj jemlje viničar denar za razno orodje, kako naj kupuje blago za opremo posteli, kako naj si nabavi potrebno pohištvo, štedilnik in še marsikaj, brez česar ne more imeti samostojnega gospodinjstva? In prašiče si mora vsako leto kupovati, ako hoče imeti zabelo.

Taki so povprečni letni proračuni viničarskih družin, ki se redno zaključujejo s primanjkljaji, bodisi da pri takem življenju viničar nikoli ne more iz dolgov, bodisi da je on z vso svojo družino razcapan in sestradan. Koliko viničarskih družin pa je, katere niti polovice navedenih dohodkov ne zaslužijo, pa so še številnejše.

Ali se moremo potem čuditi, da je že na deželi toliko jetike. Vzrok? Do 100 odstotno prenizke mezde, zaradi česar si viničarske družine ne morejo nabavljati zadostne hrane, si ne morejo oskrbeti toplejše obleke za zimski čas in dobre obutve.

In kaj vse tako, in kako dolgo še? Ali je mogoče, da v agrarni državi, kjer pridelamo žita, da ne vemo, kam z njim, kjer imamo gozdov za tretjino površine države, mora trpeti pomanjkanje toliko stotisočev, če ne milijonov ljudi. Ob takih razmerah ni čudno, da delovno ljudstvo obupava in godrnja nad vsem. — Ali je čudno, da se tudi med viničarji ali in bolj pojavlja verska mlačnost, saj jih mnogo radi pomanjkanja dostojne obleke ne more hoditi več k maši. Ne smemo se potem čuditi, ako so viničarji prenehali biti krotka jagnjeta, s katerimi bi njihovi delodajalci počeli, kar bi se njim poljubilo. Ni čudno, ako so postali vse bolj neuklonljivi in trdi, da si že upajo posluževati se svojih zakonitih pravic. Zato se tudi ne smemo čuditi, da je zadnja leta vedno več viničarskih komisij in tožba, potem katerih viničarji skušajo iztrgati od svojih delodajalcev tolikokrat zadrževani, utrgani zasluček in drugo, kar jim nudi zakon.

Vsaj polovico tega, kar smo skušali tukaj opisati iz dejanskih viničarskih življenjskih razmer, naj bi skušali premisliti naši delodajalci in nekateri oskrbniki in

pa tudi oblasti, ki so od izdane Uredbe o minimalnih mezdah poljedelsko in s tem tudi viničarsko delavstvo izpustile, vnesle pa le pripombo, da se »po potrebi« izda tudi za to delavstvo podobna uredba.

Vinogradniki in njihovi nastavljenici nam zadnje čase z vso vnamo zatrjujejo, da bi vinogradništvo v naši banovini ne preneslo nobenega zvišanja plač. To pa mi ne moremo razumeti, kakor nismo mogli te trditve razumeti pred leti, ko se je vse lahko prodalo, kar je le teklo, po prav dobrih cenah, a mi pa smo zaslužili le par dinarjev več. Ako zmorejo plačevati vinogradniki po nekaterih predelih naše banovine in oni v savski in donavski banovini po 15, 20, 30 dinarjev in še več, kako bi potem tega ne zmogli naši vinogradniki?

Pozivamo vse vinogradnike, da nam čimprej zvišajo plače. Vedite, da smo mi tudi ljudje, ki bi radi po človeško živeli! Pozivamo prizadeto oblast, da naj pospeši delo za čimprejšnjo izdajo uredbe o minimalnih plačah predvsem za poljedelsko in viničarsko delavstvo. K. J.

Zdraviliški delavci

Slatina Radenci. Pretekli teden je bil za tukajšnje zdraviliško delavstvo izredno zanimiv in živahen. Delavci so se odločili za odpoved dosedanje kolektivne pogodbe z zahtevo, da se sklene nova pogodba in da se povišajo mezde. V ponedeljek 26. aprila so se vršili obširni razgovori in pogajanja, ki so se jih za delavstvo udeležili vsi obratni zaupniki, predsednik skupine tov. Spelič in tov. Rozman Peter iz Maribora; od strani podjetja pa šef g. dr. Šarič. Že ta dan so se dosegli zelo ugodni uspehi, kar se tiče povišanja mezd delavstva v vseh kategorijah. Ob šestih zvečer se je vršil v dvorani restavracije Stermišča delavski shod, ki je bil po svoji udeležbi naravnost veličasten. Niti enega delavca tokrat ni manjkalo. Prišli so tudi stavbinski delavci, ki so trenutno zaposleni pri stavbah v zdravilišču, in delavci od slatinskega vrelca Petajnci onstran Mure. Vse je bilo radovedno, kaj se je doseglo na pogajanjih. V imenu delavskih zastopnikov je govoril tov. Rozman. Delavci so predlog podjetja za povišane mezde odobrili in sprejeli, razen za zabijače zabojev in enega vozača polnih steklenic. Ker se tisti dan pogajanja niso mogla zaključiti, so delavski zastopniki dobili nalog, da pri prihodnjih pogajanjih dosežejo tudi v tem oziru povoljno rešitev.

Nadaljnji razgovori so se vršili potem v petek, dne 30. aprila. Ker so bile vse važnejše točke urejene, sta se teh pogajanj udeležila samo tov. Kosar Ivan kot starešina obratnih zaupnikov in tovariš Rozman P. za JSZ. Tudi tedaj so se dosegli zadovoljivi uspehi in se je plača povišala tudi zabijačem. Za sedaj moramo kot poštenjaki omeniti tudi to, da je delavska delegacija v svojih zahtevah z ozirom na položaj delavstva in na naraščajočo draginjo življenjskih potrebščin dosegla pri podjetniku g. dr. Šariču popolno razumevanje.

Petajnci. Pri tukajšnjem vrelcu slatine še nikdar ni bilo delavske strokovne organizacije. Zato je završalo, ko so se nekatere zavedne delavke udeležile občnega zbora radenske skupine zdraviliških delavcev in ko so se odločile za organizacijo JSZ tudi pri petajnskem vrelcu. Plače so bile dosedaj po 12 do 15 Din na dan. Medtem je nekako tu v sredini prišel tudi zakon o minimalnih mezdah. Podjetje je vsem delavcem zvišalo mezde, toda s pripombo, da to stori iz čisto svoje proste volje in zaradi zakona, nikakor pa ne zaradi kakšne delavske organizacije. Nam je tudi to prav in pač vseeno, samo da se delovni pogoji in plače zboljšavajo iz dneva v dan naprej. Naj bo uspeh pod čigavo firmo hoče, za delavstvo velja samo eno. Dokler ni bilo govora o strokovni organizaciji, se ni zboljšavalo prav nič in bi se najbrž tudi sedaj ne kljub uredbi o minimalnih mezdah. Le organizirano delavstvo je povsod tista praktična zakonitost, ki v mnogih slučajih že avtomatično opozarja in prisili delodajalce na izvajanje zakonitosti napram delavstvu.

Priloge za naročnike
za Krekovo knjižnico!

Delavska pravica

Izhaja vsak četrtrek popoldne, v slučaju praznika dan prej. • Uredništvo in uprava: Miklošičeva c. 22/1 • Nefrankirana pisma se ne sprejemajo • Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo: Miklošičeva cesta 22/1 • Oglasi po ceniku • Telefon 2265 • Številka čekovnega računa 14.900

Posamezna številka Din 1.— • Cena: za 1 mesec Din 4.—, za četrt leta Din 10.—, za pol leta Din 20.—, za celo leto Din 40.—; za inozemstvo stane mesečno Din 7.—

Urejuje in za uredništvo odgovarja Lombardo Peter • Izdaja za konzorcij Delavske pravice: S. Zumer • Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: K. Čet

Slovenski industrijci in veletrgovci o položaju Slovenije

Dne 19. t. m. je imelo občni zbor »Društvo industrijcev in veletrgovcev«, kjer je podal predsednik Stane Vidmar zanimivo poročilo. Podčrtavamo zlasti tisti del, kjer govori o razumevanju pravičnih delavskih zahtev in o pripravljenosti gospodarstvenikov, ugoditi jim. Upamo, da bo delavstvo res našlo pri raznih mezdnih gibanjih, ki so že v teku ali ki se bodo sprožila tekom letošnje sezone, vsaj neko mero obljubljenih uvidevnosti.

Poročilo navaja med drugim:

»Zadostokrat je bilo dokazano, kako škodljivo je, če se izdajajo ukrepi o gospodarskih zadevah le za zeleno mizo in brez sodelovanja praktičnih gospodarskih ljudi. Kljub temu se to stalno ponavlja in zato doživljamo neprestano presenečenja in nove situacije, da se nikdar ne moremo znašli v tem vrtincu vedno novih odredb in naredb. Godi se nam, ko človeku, ki tava po labirintu ogledal. Baš ko misli, da se je pritiptal do izhoda, udari z glavo v ogledalo. Nimamo časa, da se izkopljemo iz prve zadrege, ko nas že čaka nova in še težja zadrega. Gospodarstvo pa potrebuje mir in red.

Razveseljivo je, če se je narodni dohodek res povečal. Toda v Sloveniji žal ne čutimo nobenega zboljšanja in nobene konjunkturalne. Poudariti pa moramo poleg tega, da je gospodarstvo Slovenije tako zelo izčrpano, da potrebuje nekaj, in res dobrih konjunkturalnih let, da se opomore. Niso to prazna tarnanja, temveč posledica davčne preobremenitve in prevelikega izkoriščanja Slovenije. Sicer pa moramo opozoriti na ugotovitev kr. banske uprave, da je narodni dohodek Slovenije lani padel za pol milijarde dinarjev.

Pri tem pa je obdavčenje Slovenije silno naraslo.

Na posameznega prebivalca je prišlo lanske leto neposrednih davkov v vrbaški banovini 37 Din, v vrdarski 46, v zetski 51, v primorski 54, v moravski 61, v drinski 65, v savski 106, v donavski 200 in v dravski 233 Din. Leta 1930 je plačala mala Slovenija 9,7% vseh neposrednih davkov, leta 1934 že 12% in leta 1935 že 14%. Če leta 1937 ne bomo plačali več, bo vzrok v absolutni nemožnosti in oslabelosti našega gospodarstva. O tem smo skušali prepričati tudi letos finančnega direktorja in njegovega pomočnika, ko smo v večji delegaciji pod vodstvom predsednika Zbornice g. Jelačina pojasnili obupno stanje našega gospodarstva in poudarjali nujno potrebo znižanja in olajšanja davčnih bremen. Gospod finančni direktor je priznal, da je situacija pri nas res takšna, kakor smo jo mi opisali in orisali, in je obljubil s polnim razumevanjem razmer postopati tudi pri oceni dohodkov. Mi želimo, da se tudi višje gori že enkrat prepričajo o tem, da je bajka o bogati Sloveniji le iznajdba

belgrajskega »Narodnega blagostanja«, ki bi menda rado videlo Slovenijo do kraja izčrpano in osiromašeno. Mi pa tej želji ne mislimo ugoditi in prepustiti golemu naključju svoje usode, usode slovenskega gospodarstva, ki je hrbenica tudi slovenskega kulturnega napredka in politične sile. Z združenjem vseh sil se moramo postaviti v bran vsaki nepravilnosti in vsakemu zaposlavljanju! Izvojevati moramo boj za pravično razdelitev bremen in tudi pravično razdelitev državnih dohodkov. Enaki pri dajanju, enaki pri prejemanju. Slovenija je po krivici uvrščena med tako imenovane aktivne banovine. Zato je njen delež pri razdelitvi davka na poslovni promet naravnost smešno majhen, zlasti če upoštevamo plačila Slovenije na tem računu. Tudi tako imenovane banovinske trošarine so centralizirane, pa se ne vrača denar po ključu vplačil, marveč po številu prebivalstva. Tako smo tudi v tem oziru tepeni in prikrajšani.

Kamorkoli se ozremo, povsod smo pri plačevanju med prvimi, pri prejemanju pa med zadnjimi.

To se zlasti vidi pri železnicah. Do l. 1935 se je zgradilo v Jugoslaviji 1310 kilometrov novih železnic, od teh na ozemlju belgrajske železniške direkcije 856 km, zagrebške 233, sarajevske 120, ljubljanske 60 in subotičke 41. Pred vojno se je zgradilo v Sloveniji povprečno na leto 20 km novih železnic, po vojni pa cele 3 km.

Vseh potnikov na jugoslovanskih železnicah je bilo leta 1935 38.1 milijona. Od teh odpade na ljubljansko direkcijo 10 milijonov, na zagrebško 9.4, na belgrajsko 7.7, na subotičko 6.8 in na sarajevsko 4.2 milijona potnikov. Torej glede potnikov je ljubljanska direkcija na prvem mestu.

Glede števila nameštencev pa je bila belgrajska direkcija prva, ljubljanska pa zadnja. Zato je pa prišlo na enega uslužbenca v ljubljanski direkciji 1066 potnikov, v zagrebški 640, v belgrajski 471 in v sarajevski 420 potnikov. Največ dela so torej morali opraviti železničarji v Sloveniji.

Povprečni dohodek na kilometer je znašal 207.000 Din, v zagrebški direkciji 227.700 Din, v belgrajski 183.400 Din, v subotički 193.700 Din, v sarajevski 111 tisoč 300 Din, v ljubljanski pa 355.000 dinarjev.

Relativno največje dohodke je imela torej železniška uprava od železnic v Sloveniji in celo absolutno več kot v direkcijah, ki imajo mnogo več prog ko Slovenija.

Obrnimo se pa še k tistim par žarkom, ki se mnogo obljubljače svetlikajo. Gosp. finančni minister je govoril o konjunkturi. Tudi od drugod se čujejo takšni glasovi in poročila govore o dviganju cen surovinam in polizdelkom. Tudi pri nas se že pojavlja dvig cen.

Toda mi pridobitniki gledamo na dvig cen tudi z očmi odjemalca, ki dostikrat smatra sklicevanje na višje trošarine in povišanje cen surovinam le za jalov izgovor. Mislimo pa tudi na one odjemalce, ki povišanih cen ne znorejo. Nista to le kmet in delavec, temveč tudi državni uradnik, ki je moral že pri sedanjih cenah živeti v pomanjkanju. Sedanjí dvig cen zahteva zato kategorično, da se uradniške plače zvišajo!

Če se je našel denar za manj važne stvari, se mora najti tudi za regulacijo plač državnih nameštencev! Naj pa se tudi poskrbi, da ne bo nihče neupravičeno prejemal plače ali pokojnine.

Ker smo že pri tem poglavju, naj omenim še uredbo o minimalnih mezdah

in o zavarovanju delavstva za primer starosti in onemoglosti.

Konstatirati moramo, da se ni sprejela naša zahteva, da morajo biti minimalne mezde v vsej državi enake. Ne gre, da bi se na račun delavskih plač ustvarjala konkurenčna sposobnost podjetij. Zlastno je, če so naši tovariši neke na jugu izjavili, da so nizke mezde edino sredstvo proti konkurenci iz Slovenije.

Glede starostnega zavarovanja pa bi želeli, da tudi to ne bi zalezlo v močvirje birokratizma. Tudi naj bi se vodilo brez onega ogromnega aparata, ki velja skoraj več, kakor pa dobi tisti, kateremu je zavarovanje namenjeno. Iz srca tudi želimo, da bi se uresničila napoved ministra za socialno politiko, da se bo poenotila režija v vseh socialnih institucijah. Ni nam lahko pri srcu, ko plačujemo ogromne zneske, a čujemo dostikrat uničujočo sodbo naših delavcev, kako malo jim te institucije nudijo.

Potrebno je, da odkrito povemo svoje mnenje o vseh teh vprašanjih. Iskreno želimo, da bi bili naši sodelavci čim bolj plačani in da bi se izpolnile vse njih pravične zahteve. Če jih danes ne moremo, potem zato, ker je gospodarstvo Slovenije z davčninami in s socialnimi bremenmi mnogo bolj obremenjeno, kakor gospodarstvo v drugih pokrajinah. Ne sme se z novimi bremenmi konkurenčna sposobnost in eksistenca podjetij v Sloveniji ubijati. Dokler se naša gospodarska politika ne znajde na trdnih tleh dobro premišljenega gospodarskega načrta, ne moremo dati več, kakor že dajemo.

Boljše možnosti življenja se morajo ustvariti za vse, ki delajo, in v vseh delih države. Plače od 8 do 10 Din na dan so ravno sramotne! V Jugoslaviji ni treba, da bi kdorkoli trpel pomanjkanje. Vemo tudi, da bi moglo biti pri nas drugače, če bi si naši odločujoči činitelji postavili jasno začetni cilj.

Jubilej našega tovariša

Podpredsednik skupine JSZ na Jesenicah, tovariš Ravnik Stefan, praznuje v nedeljo 9. t. m. 25. letnico svojega srečnega zakona z Marijo, s katero ima 6 živih otrok. Istočasno praznuje tudi 35. letnico svojega službovanja v tovarni KID na Jesenicah.

Slavljenec je eden izmed tistih naših redkih veteranov, ki so orali ledino v našem delavskem pokretu kot iskreni in najboljši prijatelji pokojnega Ev. Kreka.

Šem delavskem pokretu kot iskreni in najboljši prijatelji pokojnega Ev. Kreka. O njem ve Stefan marsikatero značilno podrobnost iz časov njegovih obiskov delavstva na Jesenicah.

Ravnik Stefan je prvi pokretač, eden izmed onih, ki se zde v današnjem zmedenem času nekaterim prigradnikom nesodobni. Ni ga človeka na Jesenicah, ki bi Stefan ne poznal. Pri svojih 54 letih je mladeniško živahen, povsod razen, neumoren in do skrajnosti delavsko požrtvovalen. On pa je tudi tisti, ki dosledno vztraja pri smeri, ki jo je določil naši delavski organizaciji nepozabni Ev. Krek. Nikdar ni Stefan omagoval, ne v težkih dneh borbe v zadnjih desetletjih in tudi ne v zadnjih letih.

Svojo družino zgledno vzgaja in živi v najlepšem soglasju z življenjsko družico in otroki, od katerih sta dva, t. j. Simon in Franc, že tudi v tovarni in člana JSZ.

Ob srebrni poroki bo daroval 9. t. m.

Opekarsko delavstvo

Vič-Brdo. Vse članstvo ponovno opozarjamo na redni letni občni zbor, ki bo v nedeljo, dne 9. maja, ob 3 popoldne v dvorani Gasilnega doma v Kozarih. To bo prvi redni občni zbor organizacije opekarskega delavstva. Dal bo potrebne smernice za bodoče velike naloge, ki čakajo organizacijo v tej stroki. Vemo, da je tudi med nami nekaj takih, ki sejejo malodušje in ki s svojo nezavednostjo ustvarjajo med delavstvom nerazpoloženje do organizacije. To so pa le suhe veje, ki nas prav nič ne motijo. Naše geslo je in bo: vsi za enega in eden za vse. Kdor pa ni z nami, ta je proti nam. Ker bomo na obnem zboru govorili tudi o obratnih zaupnikih, ki jih bomo v bližnjem času izvolili, naj zato nikogar ne

ob 10 na Savi sv. mašo za srečo in blagoslov Stefanove družine njegov sošolec stolni kanonik g. dr. Klinar Tomaž.

Ravniku Stefanu ob njegovem jubileju želimo vso srečo in mu iskreno čestitamo!

Jože Gostinčar:

Še nekaj o dr. Jan. Ev. Kreku

Dr. Krek je bil mož načel. Načelo mu je bilo sveto. Po načelu, ki ga je spoznal ali prevzel za pravega, je usmeril vse svoje delo. Vodilne osebe je spoštoval in se jim po potrebi tudi klonil, v kolikor je to zahtevala za splošno stvar same discipline ali red. V tem oziru je dal leta 1910 duška svoji miselnosti v Zagrebu na nekem sestanku hrvatskih visokošolcev in drugih inteligentov. Ko je stopil v dvorano, so ga navzočini burno pozdravili. On jim je pa v tem trušču zaklical: »Proklet, ki zaupa v človeka, in tudi če v Kreka!« Tega svetopisemskega izreka se je sam strogo držal. Zaupati je treba Bogu in načelom, ki slone na temelju vere in večne resnice. Porabil je tudi vsako priliko, da je koristil svojemu naziranj. Tu naj sledi nekaj rečenic in odlomkov iz njegovega delovanja in nazorov.

1. Tako imenovane »liberalce« in »socialne demokrate« je naslikal takole: »Ti ljudje imajo hlače narobe oblečene, sprednja stran je zadaj, zadnja spredaj.« To je značilo, da so po njih zavesti kristjani, da pa to z deli zanikajo.

2. »Der Bien muss« (Derbin = trpin) mora. To je med delavci večkrat poudarjal.

3. »Gorje, kdor hoče druge nekaj učiti, pa istega sam ne zna!«

4. »Ne upaš si v vodo!« To je veljalo v dunajskem parlamentu za poslanca, če si ni upal nastopiti kot govornik.

5. Le od preprostega človeka, delavca ali kmeta, moreš v razgovoru zvedeti resnico. Vsi drugi so v razgovorih zvičajni.

6. Na nekem shodu v Ljubljani je soc. dem. govornik posebno udrihal po »farji«, cerkvi in neumnosti kristjanov, ki verujejo v pravljice. Krek, ki je bil tudi navzoč, se je oglasil za besedo, pa jim je med drugim takole odgovoril: »Ako je naša vera prazna in po smrti ni nič, kakor trdite, potem smo mi norci (ploskanje); ako pa biva Bog, ki nagraduje po smrti naša dela, kar mi verujemo, potem ste vi osli.« (Nastali so hudi protesti.) Te Krekove besede so napravile globok vtis.

7. Neko nedeljo, lepega poletnega popoldneva, sva šla z delavskega shoda na Ježici. Ko sva prišla do ljubljanske »Zvezde«, kjer se je sprehajalo veliko ljudi, opazi Krek neki zakonski par, ki se je sprehajal »pod ruho«, pa pravi: »Poglej, če bi jaz ne bil duhovnik, morda bi ravno tako vodil »babo« po sprehodu. Hvala Bogu, da sem to, kar sem, da morem nemoteno delati v korist ljudstva!«

8. Ko je bil dr. Krek kaplan v ljubljanski stolnici, je stanoval v župnišču v drugem nadstropju. Nasproti njega je pa bilo stanovanje bivšega afriškega misijonarja g. Luke Jerana. Prihajala je pa večkrat prosit milodarov neka stara žena, ki sta ji oba podarjala miloščino. Nekega dne potrkala na Krekova vrata. Krek gre gledat, kaj je; ko vidi ženo, ki je hotela daru, da je že precej »natrakana«, ji je proti svoji navadi odrekel dar. »Pridite, ko boste trezni, pa boste dobili,« ji je nato naročil. To je pa slišal g. Jeran, ki je odprl vrata in podaril ženi še enkrat tolik dar kakor navadno. Ko je

žena odšla, je Krek vprašal Jerana, zakaj je to naredil, ko je vendar ženska vidno pijana? G. Luka mu je pa odgovoril: »Saj drugega veselja tako nima na svetu.«

Ta odgovor je šel Kreku do živcev in je močno povečal njegovo darežljivost.

9. Neke nedelje sva bila skupno na shodu, ki se je vršil popoldne po litanijah. Vršila se je pa okoli cerkve neka procesija, pri kateri je sodeloval tudi Krek v korvetju. Po procesiji mi je pa rekel: »Vidiš, to je naš »antverh«.

10. Ime »klerikalce« se je zdelo Kreku odurno in ga je odločno odklanjal. Večkrat je poudarjal, »da mi, ki smo za splošno, enako, tajno in naravnost volilno pravico, nismo klerikalci.« »Klerikalsko« ime so nam dali nasprotniki kot sramotilno ime. Krek je pravi in resnični demokrat.

11. Dr. J. E. Krek je na nepremakljiv temelj krščanstva zidal v Sloveniji stavbo krščanske družabne bodočnosti. Cement za njegov zid je bila Leonova okrožnica o delavskem vprašanju, nabrani kamenčki in pesek pa spisi krščanskih socialističnih pisateljev, v kolikor jih je bilo tedaj na razpolago. — Dr. Krek je bil globoko uverjen, da potrebuje delavstvo skupne nedeljene strokovne organizacije, ki bi mogla izvršiti nalogo zboljšanja delavskega položaja in ker je moglo le v skupni organizaciji pokazati in udeležiti svojo moč proti kapitalističnemu nasilnemu gospodarstvu. Toda ker socialna demokracija izrablja strokovne organizacije v svoje politične in prosvetne namene, ki slone v prvi vrsti na brezboštvu, je za krščansko socialno delavstvo skupna organizacija nemogoča. Socialna demokracija onemogočuje torej s svojim postopanjem v stro-

kovnih organizacijah skupno delo, na veliko škodo delavstva. Skupni nastopi so pa mogoči po medsebojnem dogovoru v primeru nastalih borb med podjetniki in delavci. Sicer je pa Krek resno upošteval socialno demokracijo, v kolikor se je ona borila za materialno zboljšanje delavskega gospodarskega položaja. V tem oziru ni skrival glave v grmovje, ne zaradi socialne demokracije, pa tudi ne iz kake bojazni pred kapitalizmom.

12. Dr. Krek je gledal v krščanstvu najboljši temelj za rešitev socialnega vprašanja in za bodočo socialno gospodarsko stavbo. Toda to je samo temelj. Na ta temelj je treba zidati novo stavbo gospodarskega in družabnega reda. Zidarije te stavbe so pa v prvi vrsti delavci in vse delovno ljudstvo.

13. Kapitalizem je bil Kreku kuga, ki zastruplja vse družabne sloje, ki povzroča nezadovoljstvo in revščino ljudstva in odpad od vere v Boga.

14. Državljanstva in osebna svoboda v okviru splošne varnosti je bila Kreku svetinja, brez katere ne more biti socialnega in kulturnega napredka. Kapitalistično in državljansko suženjstvo, ki omejuje osebno svobodo izražanje misli in volje, bodisi v besedi, tisku ali pri volitvah, je Krek naravnost sovražil in smatral za veliko zlo. Krek je bil mnenja, da se katoličani svobode ne smemo otresati, ker jo nujno rabimo in nam ne more škodovati, če nismo zapečnjaki. Ko je v Avstriji svojedobno ves protiverski svet zahteval ločitev cerkve od države in je tudi v parlamentu prišlo do tega razgovora, je Krek izjavil: »Mi se ločitev cerkve od države ne bojimo, zahtevamo pa popolno versko svobodo.« (Dalje.)

Glavni odbor JRZ je imel v Belgradu svojo pomladansko sejo. Kakor je bilo javnosti sporočeno, se je največ razpravljalo o mladinskih oddelkih stranke in o delavski sekciji JRZ. Iz dravske banovine so pri seji sodelovali: dr. Korošec, dr. Kulovec, Smodej, dr. Krek in dr. Klar.

Okoli 2000 delavcev cementnih tovarn v Splitu stavka že več tednov. Zahtevajo zvišanje mezd in kolektivno pogodbo. — Gibanje vodi Hrvatska delavska zveza. Podjetja so nepopustljiva. Delavci so priredili te dni protestne demonstracije, razbili so nekaj izločb in tudi par petard je počilo. Delavci so izjavili, da so to napravili zagradel, da vzbude pozornost, ker se javnost tako malo zanima zanje in jih v njihovi pravični borbi prav nič ne podpira. Pri podjetjih je precej udeležen tudi italijanski kapital.

Izvoz iz naše države v prvih treh mesecih letošnjega leta izkazuje povišek za 484 milijonov dinarjev. Celokupen izvoz je znašal 1333 milijonov dinarjev, v istem razdobju 1936 samo 849 milijonov, leta 1932 v času najhujše depresije pa celo samo 633 milijonov. Tako je v primeri z letom 1932 narasel izvoz kar za 110%. — Uvoz je znašal skupaj 1106 milijonov in znaša torej razlika 227 milijonov v dobro. Leta 1936 pa je znašal uvoz za 206 milijonov več kot izvoz. Povečal se je skoraj izključno izvoz pridelkov iz Vojvodine, Hrvatske, a zlasti iz severne Srbije in so si ponekod ljudje že prav dobro odpomogli. V nekatere kraje se je povrnilo že kar pravo blagostanje.

Med Berlinom in Rimom so državni ki kar stalno na potu. Za generalom Göringom je prišel sedaj zun. minister Neurath. Göring je govoril z Mussolinijem tri ure skupaj. Neki časopisi so poročali o težkih nesoglasjih, kar pa so v Rimu odločno zaničali. V Rimu bo prišel tudi nemški vojni minister general Blomberg. V tej zvezi naglašajo nekateri, da se pripravlja nemško-italijanska vojaška zveza. Taka pogodba naj bi bila slovesno podpisana ob priliki, ko bi Mussolini obiskal Hitlerja.

Tudi jugoslovanski časnikarji, zlasti iz Beograda, Zagreba in Ljubljane, so povabljeni v Italijo.

Italijanski zun. minister Ciano je šel v Tirano, prestolnico Albanije, da tam pripravi vse za razčiščenje jugoslov.-albanskih vprašanj v podobnem smislu kot med Italijo in Jugoslavijo, to je na temelju medsebojnega zaupanja. Kajti Albanija, ki je zvesta prijateljica Italije, in katere narod je vzljudil Italijo prav iz srca (Ciano v Tirani), ima z Jugoslavijo 352 km dolgo mejo. Grof Ciano je dobil zagotovilo, da bo Albanija zvesto izpolnila želje Italije.

V Avstriji so se nekateri razburili nad vestmi italijanskih listov, da je avstrijska vlada obljubila v Benetkah, sprejeti v kabinet nekaj hitlerjevskih ministrov. Avstrijski vladni listi so hudo v skrbeh za »avstrijsko samostojnost«, katero je prav ta režim v preveliki brigi za svojo lastno kožo skozi vsa zadnja leta vse bolj zapravljaj, tako da jo je po rimskih sporazumih in po lanskem 11. juliju preostalo le še bore malo. Sedaj bi se želel režim spet »nasloniti na zapadne demokracije« — na Anglijo in na Francijo. Vprašanje je le, če ne bo to »naslanjanje« prišlo že malo prepozno.

Tudi med Londonom in Parizom potujejo ministri. Razpravljajo se vprašanja: Zapadni pakt — Nemčija, gospodarska konferenca, Španija.

Cez 1000 katoliških duhovnikov je zaprtih v Nemčiji. Na dnevnem redu so kazenske razprave proti njim zaradi »komunizma«, zaradi »nemoralnosti« itd. — Uradno časopisje se trudi dokazati, da delajo duhovniki s pomočjo komunistov po svojih organizacijah nerazpokoženje med ljudstvom in da ga ščuvajo proti »nasilnemu« režimu. — Kar se tiče pravice Cerkve in staršev, da zahtevajo versko vzgojo mladine, in konkordata ter zadnje okrožnice sv. očeta proti nemškemu fašizmu, je nemška režimska javnost zavzela kaj enostavno stališče. Tisk namreč prepričuje ljudi, da ima Cerkve prav in samo toliko pravice, v tikati se v notranje razmere Nemčije, kakor vsaka druga država. Vendar menijo nekateri, da se na tistem kljub vsemu vodijo pogajanja z Vatikanom za nekak sporazum.

Japonska vlada je doživela na volitvah silen poraz. Liberalna, konservativna in socialistična stranka so dobile štiri petine vseh poslancev. Japonsko ljudstvo si ne pusti vzeti še teh borih pravic odločanja o javnih stvareh, katere bi mu radi poržili oblastiljelni generali.

Kakovost lista je razvidna iz števila oglasov. Čim več jih je, tem večje zaupanje ima list pri ljudeh!

Izlet na Šmarni gori. V nedeljo, dne 25. aprila, je bilo v kljub slabemu vremenu ob dežju in snegu precejšnje število služkinj na Šmarni gori. Ob pol 5 popoldne smo imele slovesne pete litanije Matere božje z blagoslovom. Potem smo se še nekoliko pomudile v gostilni pri Mežnarju, se okrepčale in malo pozabavale. Vse smo bile zelo dobro razpoložene in sklenile, da bomo slične izlete večkrat organizirale. Ob tej priliki se kar najtopleje zahvaljujemo preč. g. duhovnemu vodju, kateri se je tudi izleta udeležil, in ga prosimo, da bo šel z nami tudi drugič. Vabimo, da se nam drugič pridružijo vsa dekleta, katera žele res poštenega razvedrila.

Ali ni nobene meje?

Na Jesenicah smo doživeli čudne reči, kakršnih si vsaj od strani, od katere prihajajo, ne bi mogli misliti. Zdi se pa, da se bo to še stopnjevalo. »Delavska Pravica« je zadnjič poročala: Jesenice. Vsem članom v vednost! Kakor vsa dolga leta obstoja naše jeseniške skupine, je upravni odbor sklenil na svoji redni seji dne 1. aprila 1937, da se tudi letos kot običajno vsako leto na dan 1. maja bere sv. maša za umrle člane naše skupine. To zadnevno je vse potrebno uredil naš podpredsednik in nam je bilo zagotovljeno, da se bo sv. maša za naše umrle tovariše vršila 1. maja ob 8 zjutraj na Savi. Ker nam je pa bila zadnje dneve iz neznanega in nerazumljivega vzroka sv. maša odpovedana, javljamo vsem članom, da se ta dan sv. maša za umrle člane strokovne skupine kovinarjev na Jesenicah ne bo brala, pač pa se bo brala pozneje. Kdaj in kje, vas bomo pravočasno obvestili.

Procesija sv. Rešnjega Telesa. Vse služkinje opozarjamo, da se tudi letos ob priliki procesije na praznik sv. Rešnjega Telesa uvrste v stolnici za praporom Poselske zveze in to v čim večjem številu. Pokažimo, da smo zavedne katoličanke! Dekleta, pristopajte k Poselski zvezi in naročajte »Delavsko Pravico«! Tudi nam je potrebna strokovna organizacija in izobrazba. To bomo pa dobile le v svoji strok. organizaciji **Poselski zvezi**. »Poselska zveza« v Ljubljani se bo udeležila z zastavo procesije Marije Pomladnice na Rakovniku v nedeljo, dne 23. maja t. l. Vse služkinje vabi odbor, da se procesije udeležijo v velikem številu in uvrste pod prapor »Poselske zveze«.

To pojasnilo je potrebno na mnoga vprašanja, zakaj se je ta tradicionalni običaj naše skupine letos opustil. Odbor.

»Slovenec« od 1. maja t. l. nam je nerazumljivi razlog o odpovedi sv. maše razložil z notico:

Vabilo! Vse člane in prijatelje naše organizacije vabimo, da se udeležijo dne 1. maja sv. maše ob 8 v savski cerkvi. — V nedeljo, dne 2. maja, ob 9.45 dopoldne bo članski sestanek stavbinskega in kovinarskega odseka »Strokovne organizacije delavcev ZZD« na Jesenicah v dvorani Kerkovega doma. Na zborovanju poročata zastopnika Centrale tovariša Pernišek France in Preželj France. — Odbor SOD-ZZD, Jesenice.

Za sedaj povemo samo to, da so meje, preko katerih nismo dolžni v svoji obzirnosti vse molče potrpeti.

Tr. resolucije

Župani radovljiskega okraja so sklenili tri resolucije, ki so tehtne zaradi svojega slovensko-narodnega gospodarskega in socialnega poudarka. Glase se:

1. Župani radovljiskega okraja smo sklenili, da bomo v poslovanju uporabljali samo prave slovenske domače izraze.

2. Državna cesta na področju radovljiskega okraja naj se čimprej modernizira, asfaltira in tlakuje:

a) ker je ta cesta v obmejnem okraju ob državah, ki že imajo najmoderneje urejene ceste;

b) ker je radovljiski okraj izrazito tujsko prometni okraj in je ta cesta skraj-

no obtežena z osebnim in tovarnim avtomobilskim prometom;

c) ker zahteva to tudi zdravje gostega naselja prebivalstva ob tej cesti;

d) ker zahteva to zdravje okoličanov, ki so zaposleni v industriji in ki kolesarijo dnevno v velikih množicah na delo ali domov;

e) ker je ta cesta varčevanje narodnega premoženja.

Zato smo sklenili župani, naj pristojni činitelji čimprej izvedejo gornjo zahtevo okraja.

Če bi se zaradi obsega to delo utegnulo zavleči, naj se izvrši postopoma, pri čemer naj pride najprej na vrsto del ceste od Hrušice do Potokov, ker veljajo

Brezposelni

Roman

Angleški napisal Walter Briesley

Poslovenil Radej Ciril

»Daj, daj, požuri se, dečko! Mama naju že čaka. Morda je že pospravila z mize najino južino,« ga je priganjal oče.

»Ali bi me hotel nekaj časa nesti, očka?« je prosil deček z utrujenim glasom. Iz njegovih besed ni govorila odločna prošnja in upanje, da bo uslišan, marveč le radovedno vprašanje. Bil je na vse pripravljen, tudi na to, da oče ne ugodi njegovi prošnji. On si je mogel privoščiti na zemlji sila malo. To je uganil deček sam, kajti videl je, da mu starši pogostoma odbijejo, ako jih česa prosi. In čeprav je bil še mlad, je že spoznal, da ne sme nikdar misliti, da je kaka stvar že dognana in izvestna. Velike nade so se mu zdele blazne. Edino pravo veselje na svetu je našel izven svojega doma, daleč v stran od svojih staršev. Kadar so bili vsi trije doma v sobi, nista oče in mati dolgo ničesar spregovorila med sabo. Če je Janko hotel zapeti kako pesem, ki jo je znal še iz šole, sta ga začela zmerjati. Kadar so se sprehajali po polju, ga je ata pogostoma nosil, a mama je godrnjala. Tisti dan ni bilo mame, sama sta se vračala domov. Deček je moral teči za očetom, pri tem pa mu je gledal v obraz. Opazil je, da ata stalno mežika z enim očesom in da se mu ustnice lahno razpirajo. Videl je njegov zamišljeni obraz. Zopet se mu je obesil na roko. Drobna ročica otrokova in debela roka očetova sta družili obe telesi kakor dvoje napetih konopcev. Ko je oče začutil na svoji roki težo, ga je to takoj spomnilo, da ga je Janko poprosil, naj ga nese domov. Šele zdaj je Jankove besede razumel. Nekaj ga je sunkoma vzdramilo iz zamišljenosti, nekaj kakor občutek krivde ali pa čustvo usmiljenja. Zavedel se je, da je Janko odgovoren za svoje besede in za njegov trud.

»Kaj bi rad, dragec?« je vprašal nenadoma, hoteč stvar dognati do kraja. Odraslemu človeku bi dejal: »Oprostite!« če bi namreč preslišal njegove besede. Očetove besede so izražale strah, bilo je, kot da se izmika in opravičuje.

»Daj, očka, zadeni me na ramo in nesi me malok« je spet zavzdihnil deček.

Oče se je nasmehnil. Ko je otrok opazil, da se oče zavzema zanj, ga je znova začel moledovati. Milo prosiče mu je gledal v obraz. Njegova prošnja je bila iskrena. Ni moledoval očeta zato, ker je vedel, da mu lahko izpolni željo. Koliko želja je imel, ki mu jih starši niso mogli izpolniti. Prosil je, ker je njegovo drobno telesce potrebovalo pomoči, ker je hotel, da mu oče razodene, ali mu hoče pomoči ali ne. Oče in sin sta postala in se oddahnila. Tisti hip je Ivana nekaj spreletelo, prepričal se je namreč o dečkovih prostodušnosti in iskrenosti, ki je bila toliko, da bi ga bolelo, če bi mu ne pomagal. Val ljubezni mu je zaplaval po vsem telesu, navdal ga je s prijetnim ugodjem in ga dvignil visoko v ozračje svobode. Svoje dni so ga prevzemala slična čustva. V zadnjih treh letih ga je večkrat prevzelo željno hrepenenje, podobno današnjemu bežnemu občutku. Zgodilo se je to vselej takrat, kadar je korakal proti pisarni rudniškega podravnatelja. To je bilo v treh letih le nekaj krat, ko se je raznesla novica, da bodo sprejemali delavce. Takrat mu je hrepenenje kalila negotovost. Zdaj pa ni bilo o njej sledu. Bil je pač pri svojem otroku. V dno duše se je zavedal, da je Janko edino bitje, ki ga še veže in priklepa na svet, ki daje smisel njegovemu življenju. Vedel je pa tudi, da mu otrok teh čustev ne vrača. Deček je celo spoznal, da mu oče ne more nuditi vsega, kar kot otrok potrebuje za svoje življenje. Tožil mu je: »Drugi očetje dajejo svojim dečkom denar in tudi v kino zahajajo z njimi!« Ivan je svojega Janka kljub temu rad imel, še bolj, kajti deček ni ničesar razumel. Svoje obupno siromštvo in pozornostjo. Proti ženi pa se je nekam zakrknil, zakaj govorila je z njim osorno in njenih grenkih izbruhov tudi ni mogel prenesti.

Mladina poroča

Radomlje. Skupina Krščanske delavske mladine v Radomljah bo priredila v nedeljo, dne 9. maja, ob pol 4 popoldne v dvorani g. Sršena dramo v štirih dejanjih »A njega ni...« Pevske točke bo izvajal pevski zbor »Dretac«. Ker se s to igro zaključuje letošnja sezona, vabimo vse zavedne tovariše in tovarišice, da naj se igre v čim večjem številu udeležijo.

To in ono

Na zadnjem delegatskem obnem zboru Zvezne organizacije Saveza grafičnih radnikov v Ljubljani sta bila izvoljena v odbor tudi naša tovariša Srečko Zumer in Tone Fajfar. Tov. Srečko Zumer je postal obenem tudi podpredsednik grafične organizacije.

Radovedni smo. Na fantovskem taboru na Šmarni gori je preteklo nedeljo govoril tudi jeseniški kaplan g. Križman Andrej. Po časopisju posnemamo o njegovem govoru tudi tole: Posebno pa je govornik podčrtaval, da je treba iz naših vrst izločiti vse godrnjače in mežgje ter ljudi, ki so pripravljeni za vsak kakršenkoli kompromis. Pri nas ni potrebe, da bi morali neprestano sklepati same kompromise, saj so pri nas ljudje, ki so dobri Slovenci, v veliki večini. — Upamo, da g. Križman pri tem ni mislil nas.